

Verkiezingsprogramma 2023

**Christen
Unie**

SGP

Inhoudsopgave

Hoofdstuk	Pagina
Inleiding	2
Kernpunten	3
Hoofdstuk 1: Bestuur en financiën	4
Algemeen	
Financiën	
Belastingen	
Subsidies	
Veiligheid	
Hoofdstuk 2: Natuur, water, bodem en recreatie.	7
Water en bodem	
Recreatie & Toerisme	
Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)	
Hoofdstuk 3: Energie	10
Hoofdstuk 4: Economie en Internationalisering	11
Hoofdstuk 5: Mobiliteit	12
Hoofdstuk 6: Ruimte	14
Wonen	
Huisvesting migranten en statushouders	
Hoofdstuk 7: Landbouw en stikstof	16
Stikstof	
Hoofdstuk 8: Samenleving	18
Cultuur	
Sport	
Cultureel erfgoed	
Gezondheid en welzijn	

Inleiding

Ieder mens heeft ruimte nodig. Ruimte om samen te leven, te geloven en te spreken. Die ruimte staat in ons kleine land onder druk. Natuur, water, wonen en landbouw strijden om voorrang. We vragen te veel van onszelf, elkaar en de schepping. Wat kwetsbaar is, komt daardoor in de knel.

Te vaak domineert het recht van de sterkste. Te vaak eist de hardste schreeuwer, de sterkste elleboog of de dikste portemonnee de meeste ruimte op. Daardoor komt wie kwetsbaar is in het gedrang en hebben steeds meer mensen geen financiële ruimte meer. Ouderen, jongeren en gezinnen voelen zich bedreigd in hun bestaanszekerheid.

Niet alleen de fysieke ruimte staat onder druk. In deze tijd vol meningen en tegenstellingen geven we ook elkaar weinig ruimte. Groepen mensen en verschillende belangen staan lijnrecht tegenover elkaar. Kloven worden breder: tussen arm en rijk, tussen de stad en het platteland. We vinden het moeilijk om naar elkaar te luisteren en er is steeds minder ruimte voor verschil, om te kunnen leven en geloven vanuit je diepste overtuiging. We vertrouwen de overheid en elkaar niet meer. Hoe kunnen we elkaar vasthouden?

'Ruimte voor elkaar' gaat over oog hebben voor de ander. Het komt er nú op aan rechtvaardige keuzes te maken in het belang van ons allemaal. Laten we elkaar ruimte geven. Dat is niet makkelijk, want de ander ruimte geven, is soms zelf even inschikken. Juist nu moeten we niet alleen aan onszelf denken, maar samen verantwoordelijkheid nemen voor de schepping en volgende generaties. Er is werk aan de winkel!

De overheid moet weer hoop en perspectief bieden. Niet het recht van de sterkste geldt, maar we beschermen wat kwetsbaar is. Wij gaan voor een overheid die vertrouwen geeft aan de samenleving. En voor een samenleving van mensen die verbinding zoeken met hun naasten, elkaar letterlijk en figuurlijk ruimte geven en zich inzetten voor Brabant.

De ChristenUnie-SGP wil het gesprek aangaan, luisteren en keuzes maken. Welvaart en ruimte willen we eerlijk verdelen. We zorgen voor elkaar en de schepping, bieden jongeren een hoopvolle toekomst en laten ouderen waardig ouder worden. Niemand wordt aan zijn lot overgelaten. Omdat elk uniek mens waardevol is in Gods ogen en de aarde aan ons is toevertrouwd.

Kernpunten

Ruimte voor de schepping

- We zetten in op een natuur-inclusieve samenleving waarbij aandacht voor natuur en biodiversiteit het uitgangspunt is. We willen groene, frisse leefomgevingen.
- We creëren 'Provinciale Parken' (naast de Nationale Parken): w.o. de Strabrechtse heide en de Kampina. Deze Parken gaan we met extra financiële middelen steunen.
- De provincie maakt zich sterk voor een eerlijk verdienmodel voor de boer.
- De datum van het veehouderijbesluit wordt gelijkgetrokken met de daarvoor gehanteerde landelijke datum van 1-1-2028
- Alle sectoren leveren een stikstofbesparing van 50%. We geven subsidies voor innovaties en nieuwe/alternatieve werkwijzen waardoor reductie mogelijk is.
- Piekbelasters pakken we als eerste aan. We denken daarbij aan de 50 meest vervuilende industriële en agrarische bedrijven.

Ruimte om samen te leven

- In de Brabantse Agenda Wonen komt aandacht voor sociale woningbouw, nieuwe woonvormen voor studenten, starters, ouderen, arbeidsmigranten en statushouders. Ook werkt Brabant mee aan goede opvanglocaties voor asielzoekers.
- De Provincie faciliteert het bouwen op vrijkomende gronden en zal het proces van bestemmingswijziging naar bouwgrond zoveel mogelijk versnellen
- Mensen die vervolgd worden om hun overtuiging of vanwege humanitaire redenen moeten vluchten worden in ons land goed opgevangen. Om dit te kunnen realiseren staan we nieuwe vormen van huisvesting toe. We denken daarbij o.a. aan het gebruik van flexwoningen.

Ruimte voor het welzijn van onze inwoners.

- Het welzijn van de Brabantse inwoner moet bij alle economische vraagstukken centraal staan. We stoppen met het hanteren van de wens om in ieder nationaal/internationaal 'economisch lijstje' als beste te eindigen.
- De provincie waarborgt een goede toegankelijkheid en bereikbaarheid van het openbaar vervoer voor ouderen en mensen met een beperking. Voor het fijnmaziger vervoer zet de provincie in op een flexibel netwerk van vraag gestuurd vervoer.
- Brabant wordt het Perron naar Europa door te profileren als internationaal knooppunt van internationale (snelle) treinen met Breda en/of Eindhoven als hubs.
- De jaarlijkse begroting van de Provincie omvat ook een sociaal beleidsplan.
- Behoud en bescherming van cultureel erfgoed en kerken via subsidie en herbestemming. De Provincie stelt daartoe elke 4 jaar een erfgoedmonitor op.

Ruimte voor klimaat en betaalbare energie

- We laten onze inwoners niet in de kou staan, we subsidiëren energiebesparing en stimuleren duurzame energiebronnen.
- We gebruiken 1 miljard euro uit de Essent-gelden. Dit kan gebruikt worden voor o.a. subsidies aan particulieren en bedrijven voor energiebesparende investeringen, huishoudens loskoppelen van het aardgasnet en andere maatregelen die nodig zijn voor de energietransitie.
- Samen met de gemeenten werken we aan draagvlak voor zonneparken en windmolenparken. We geven de voorkeur voor locaties langs snel- en waterwegen, oude stortplaatsen, randen van industrieterreinen en op de daken van bedrijventerreinen.

Ruimte voor vertrouwen

- We investeren in openheid en transparantie. Bestuurlijke beslissingen vertellen we eerlijk.
- Inwoners worden actief betrokken bij nieuw beleid. Met hun inbreng wordt rekening gehouden bij het bepalen van beleid en de begroting.

Hoofdstuk 1: Bestuur en financiën

Algemeen

De ChristenUnie en SGP-politici zijn maatschappelijk betrokken christenen die op tal van plekken in de samenleving hun geloof een stem geven en dit niet bewaren voor de kerk of thuis. Wij zijn mensen die hun christelijke levensvisie willen laten zien en uitdragen door middel van het actief deelnemen aan de maatschappij. Die bereid zijn verantwoordelijkheid te nemen en samen te werken voor een betere samenleving. Wij beseffen heel goed dat de overheid niet alle vraagstukken kan oplossen. De samenleving is niet maakbaar. Maar de overheid is er volgens de ChristenUnie-SGP wel om het zwakke te beschermen, waar nodig regels op te stellen en vrede te stichten.

De burgers in de provincie moeten kunnen rekenen op volksvertegenwoordigers en bestuurders die staan voor hun zaak, betrouwbaar en integer zijn. Alleen zo kan de burger (meer) vertrouwen hebben of krijgen in het openbaar bestuur. Een betrouwbare overheid is in de ogen van de ChristenUnie-SGP ook een overheid die vanuit een helder uitgangspunt consequent handelt. Politici moeten handelen vanuit het besef dat ze een voorbeeldfunctie hebben. We investeren in openheid en transparantie. Beslissingen worden eerlijk gecommuniceerd. Aan ieder besluit zitten immers voor- en nadelen. We willen een voorbeeldfunctie van gedeputeerde en provinciale staten en hun ambtenaren. Brabant wordt daarmee een cultuurdrager van de nieuwe Bestuurscultuur.

De provincie heeft een aantal wettelijke taken die zich vooral richten op ruimte en economie en die weer samen komen in het omgevingsbeleid. Ook cultuur hoort voor een deel tot de taken van de provincie, waar dit de lokale belangen overstijgt. Naast de wettelijke taken kan de provincie zelf bepalen welke taken zij wil aanpakken. Er is immers sprake van een open huishouding, zoals vastgelegd in artikel 124 van de grondwet. Een open huishouding betekent dat de provincie verder zelf mag bepalen welke onderwerpen zij wil oppakken. De basisgedachte van de provincie is wel dat een taak het beste zo dicht mogelijk bij de burger kan worden uitgevoerd. De beslissing wordt bij voorkeur genomen op de plaats waar die ook effect heeft.

Concreet:

- We willen terughoudend zijn met nieuwe bestuurlijke structuren.
- We behartigen het openbaar provinciaal belang. Dat belang is niet beperkt tot de terreinen waar de wet haar taken geeft, maar strekt zich ook uit tot domeinen waar geen wettelijke taak voor de provincie ligt. Om die reden wordt periodiek de Brede Welvaart-index toegepast.
- We werken nauw samen met de gemeenten en betrekken hen tijdig bij nieuwe initiatieven.
- Inwoners worden actief betrokken bij nieuw beleid. Met hun inbreng wordt rekening gehouden bij het bepalen van beleid en de begroting.
- We organiseren het uitdaagrecht. Onze bewoners mogen bepaalde uitvoeringstaken overnemen als zij denken het slimmer, beter, goedkoper of anders te kunnen doen.

Financiën

Een sluitende meerjarenbegroting vormt hét uitgangspunt voor een degelijk financieel beleid. Het totale inkomsten- en uitgavenpakket van de provincie moet ook altijd financieel in balans zijn én beleidsmatig doordacht en verantwoord zijn. Reserves mogen daarbij niet worden ingezet voor structurele lasten. De doelmatigheid van de uit te geven gelden moet voortdurend getoetst worden aan de hand van vier aspecten: (wettelijke) noodzakelijkheid, effectiviteit, doelmatigheid en wenselijkheid. De provinciale overheid moet als een betrouwbare rentmeester op een verantwoorde manier omgaan met publieke gelden. Het budgetrecht is voor de ChristenUnie-SGP een belangrijk instrument. Provinciale Staten machtigen door het aannemen van de begroting(en) Gedeputeerde Staten om tot een bepaald maximum uitgaven te doen. We vinden het belangrijk dit consequent toe te passen.

Concreet:

- De begroting moet eenvoudiger, transparanter en korter. We willen een helder sturingselement.
- De provincie moet niet voor bank spelen met gemeenschapsgeld door risicovol te beleggen in de hoop dat het geld met voldoende rendement weer terugkomt.
- We investeren extra geld in onderzoeken naar efficiency en effectiviteit. De Brabanders moeten weten waar hun geld heen gaat en of het geld goed besteed wordt.

Belastingen

We zien dat de opbrengsten uit opcenten in de toekomst zullen dalen als gevolg van het groeiend aantal elektrische auto's die nu geen opcenten betalen. Dit vindt de ChristenUnie-SGP in strijd met het profijtbeginsel. Alle Brabanders die dit kunnen, moeten meebetalen aan de diensten van de provincie. Om die reden stellen we voor om het huidige systeem van opcenten op termijn te vervangen door een nieuw systeem dat invulling geeft aan het uitgangspunt dat de meest draagkrachtigen (inwoners en/of bedrijven) de zwaarste lasten dragen.

Subsidies

Subsidies vanuit de provincie aan instellingen zijn naar hun aard aanvullend op andere inkomstenbronnen. Bij voorkeur wordt gekozen voor budgetfinanciering met concrete prestatieafspraken waarbij jaarlijks verantwoording plaats vindt over de verstrekte subsidies en bereikte resultaten. Naast de jaarlijkse verantwoording is het ook belangrijk om te evalueren of de terugkerende subsidies nog noodzakelijk en effectief zijn.

Concreet:

- We vinden het belangrijk dat identiteitsgebonden instellingen net zo worden behandeld als algemene instellingen.

Veiligheid

Voor een veilig buitengebied bepleit de ChristenUnie-SGP een integrale blik op het voorkomen van onveilige en ondermijnende activiteiten en een adequate hulpverlening. De komende jaren zullen veel agrariërs stoppen met bedrijfsactiviteiten waarbij bebouwing vrijkomt voor mogelijke criminele activiteiten. Hierbij neemt de provincie een proactieve rol in om drempels bij stoppen en slopen te voorkomen en herbestemmingen mogelijk te maken. Richting het Rijk wordt actief gelobbyd om belastingregelgeving aantrekkelijker te maken voor stoppers zodat blokkades in regelgeving worden weggenomen. Voor effectiever optreden moeten groene Boa's en provinciaal toezichthouders kunnen rekenen op de ondersteuning van de politie en extra middelen. Mocht dit niet mogelijk zijn, dan is bewapening naast een toename van capaciteit een optie.

Concreet:

- De ChristenUnie-SGP heeft blijvend aandacht voor de aanrijdtijden van de hulpdiensten in buitengebieden.
- We bepleiten extra steun voor groene Boa's, zodat zij effectiever kunnen optreden tegen criminelen.
- Bij het Rijk lobbyen we voor het vereenvoudigen van regelgeving voor stoppers zodat bedrijfsgebouwen gesloopt of herbestemd kunnen worden om ondermijnende activiteiten te voorkomen.
- We investeren extra in het programma vitale vakantieparken. In dit programma onderzoeken we of onze vakantieparken niet verworden tot een vrijplaats van (ondermijnende) criminele activiteiten. Zo nodig nemen we actie.
- Er komt meer geld voor toezichthouders en boswachters.

Speerpunten:

- We investeren in openheid en transparantie. Bestuurlijke beslissingen worden eerlijk gecommuniceerd.
- Inwoners worden actief betrokken bij nieuw beleid. Met hun inbreng wordt rekening gehouden bij het bepalen van beleid en de begroting.
- We organiseren het uitdaagrecht. Onze bewoners mogen bepaalde uitvoeringstaken overnemen als zij denken het slimmer, beter, goedkoper of anders te kunnen doen.
- Het huidige systeem van opcenten wordt op termijn vervangen door een nieuwe heffing met als uitgangspunt dat de meest draagkrachtigen (inwoners en/of bedrijven) de zwaarste lasten dragen.
- We bepleiten extra steun voor groene Boa's, zodat zij effectiever kunnen optreden tegen criminelen.

Hoofdstuk 2: Natuur, water, bodem en recreatie.

De ChristenUnie-SGP wil dat ook volgende generaties kunnen genieten van de grootsheid van Gods schepping. Juist in de natuur zien we die grootsheid. In coronatijd hebben veel mensen de weg naar de natuur gevonden. De explosieve toename aan recreatief gebruik had echter ook een keerzijde: er vond meer verstoring plaats. We zien overal om ons heen dat milieuvervuiling de natuur aantast, dat de biodiversiteit (soortenrijkdom) afneemt en dat natuur vaak in de verdrukking komt door economische activiteiten. De natuur levert schoon drinkwater en allerlei andere 'ecosysteemdiensten', waarvan de waarde moeilijk in geld is uit te drukken, maar die wel van levensbelang zijn. Niet voor niets heeft Paus Franciscus al in 2015 een achtste (lichamelijk) werk van barmhartigheid toegevoegd: de zorg voor de schepping. Ook zien we dat predikanten van uiteenlopende kerkelijke gezindten een warm pleidooi doen voor het klimaat.

De ChristenUnie-SGP streeft om die reden naar een natuur-inclusieve samenleving waarbij de natuur geen sluitstuk meer is maar een doel. "In het natuurbeheer stellen we natuurdoelen en instandhoudingsdoelen voorop. We vinden het belangrijk dat er zorgvuldige regels zijn die de natuur beschermen, die de belangen van de natuur eerlijk afwegen tegen andere belangen. Natuur-inclusiviteit moet daarbij het uitgangspunt zijn. We zullen moeten leren leven met een veranderend klimaat en onze natuur en het beheer daarvan hierop inrichten in zowel stedelijke-, natuur- en plattelandsgebieden.

Een goed natuurbeleid kan niet zonder langjarige kaders voor doelen en vergoedingen, een adequate ruimtelijke sturing, een passende beloning voor geleverde diensten, en een intensieve samenwerking tussen overheid, terrein beherende organisaties (TBO's), boeren en particulieren. De ChristenUnie-SGP vindt het belangrijk om ook samen te werken met het waterschap om het watersysteem, verder te versterken en toekomstbestendig te maken.

De provincie Brabant maakt zich al sterk voor de Natura2000 gebieden in de provincie. Wij steunen dit volledig. Om deze prachtige schepping, met zijn schone lucht en puur water, ook voor de generaties na ons gezond te houden, willen we zelfs nog extra stappen zetten. We willen extra investeren door de Brabantse Natura2000 gebieden tot Openbaar toegankelijke *Provinciale Parken* te maken, zodat goed natuurbeheer en het recreatief genieten van de natuur tot in lengte van dagen hand in hand zullen gaan. Waar mogelijk zullen de bestaande Natura2000 uitgebreid worden. We willen bij voorkeur eerst de ecologische verbindingzones afronden en vervolgens werken aan verdere uitbreiding of nieuwe natuur. Daarnaast willen we de natuur ook naar de stedelijke gebieden brengen, door woon- en werkomgevingen frisser en groener te maken. Noord-Brabant is hiertoe al aangesloten bij de Stichting Steenbreek, die dit doel nastreeft. Dit proces willen we intensiveren, om de leefomgevingen gezonder, prettiger en beter leefbaar te houden.

Concreet:

- We zetten in op een natuur-inclusieve samenleving waarbij aandacht voor natuur en biodiversiteit het uitgangspunt is. We willen groene, frisse leefomgevingen.
- Agrarisch natuurbeheer moet voldoende aantrekkelijk worden gemaakt, met ruimte en waardering voor het vakmanschap;
- We creëren 'Provinciale Parken' (naast de Nationale Parken): w.o. de Strabrechtse heide en de Kampina. Deze Parken gaan we met extra financiële middelen steunen.
- Er komt voldoende compensatie voor boeren die schade hebben door diersoorten.
- In de Omgevingsvisie worden de meetwaarden van licht en geluid naast alle reguliere waarden ook expliciet opgenomen.
- De provincie heeft als doel om de ontwikkeling van het Natuurnetwerk Brabant (NNB) in 2027 te voltooien en geeft hieraan hoge prioriteit. Een kwalitatief goed functionerend NNB en robuuste ecologische verbindingzones zijn nodig om natuurgebieden met elkaar te verbinden.
- Bescherming van de Natura2000 gebieden, waarvoor we een internationale verantwoordelijkheid dragen. De kernkwaliteiten van de Nederlandse landschappen en aardkundige monumenten verdienen een wettelijke bescherming.

Water en bodem

De afgelopen jaren hebben we ook in Brabant ondervonden dat door de klimaatverandering meer weersextremen plaatsvinden. Extreme neerslag en langdurige droogte eisen hun tol in de natuur. In natuurgebieden vallen regelmatig vennen, beken en moerassen droog. Gewassen verdorren op het land, of overvloedige regenval zorgt voor een slechte oogst. Drinkwaterbedrijven luiden de noodklok over drinkwatervoorraden. In steden zorgt hittestress steeds vaker voor enorme problemen. Ons klimaat verandert radicaal en dat vergt radicale oplossingen en maatregelen. Dit vraagt voor het watersysteembeheer om een nieuwe balans in het vasthouden, bergen en afvoeren van water.

Concreet:

- De provincie maakt een 'waterbalans', als fundering onder het beleid. Op basis van de uitkomsten leggen we samen met het waterschap waterbergingen aan.
- We investeren in waterveiligheid binnen de provincie. Door middel van risicokaarten ontwikkelen we een gebiedsgerichte aanpak om de veiligheid van de Brabanders verder te garanderen. Hierbij wordt gedacht aan bouwen op terpen, wegen op dijken en het opdelen van gebieden. De provincie zorgt voor pilots in laaggelegen gebieden waar we ons moeten voorbereiden op periodes met wateroverlast.
- We zoeken naar 'meekoppelkansen' om bij projecten door waterschappen ook direct natuurdoelen en recreatievoorzieningen te realiseren.
- De verdroging in de provincie gaan we tegen met de inzet van extra maatregelen. Inzet is natuurmaatregelen te nemen voor het langer vasthouden van het water. In onze vennen staat weer water in zomers en winters.

Recreatie & Toerisme

Het verstedelijkt wonen en de jachtige maatschappij vragen om rust en recreatieruimte. De druk op lokale en regionale recreatieve voorzieningen is groot. Het reguleren van de recreatieve druk is één van de uitdagingen waar de provincie voor staat.

Door nieuwe recreatiegebieden te creëren buiten natuurgebieden en dit te combineren met de woningbouwopgave (wonen in het groen) en de aanleg van nieuwe bossen, is het mogelijk om landbouwgrond om te vormen op locaties waar stikstofuitstoot verlaagd moet worden en/of bodemdaling moet stoppen. Dit kan alleen wanneer de vrijkomende landbouwgrond eerst is ingezet voor het extensiveren van de aanwezige landbouw.

De provincie speelt een voorwaardenscheppende rol ten aanzien van recreatievoorzieningen. De ChristenUnie-SGP zal dit beleid altijd benaderen vanuit de christelijke normen en waarden. We houden oog voor de lokale situatie. Recreatie kan op een goede manier gecombineerd worden met agrarische activiteiten; ze vormt een waardevolle toevoeging. Streekproducten kunnen bv. inspelen op de behoeften van de toerist en zorgen voor inkomsten.

Concreet:

- We willen recreatiemogelijkheden op korte afstand van de stad, bij voorkeur in combinatie met agrarisch landgebruik; Wandelen, fietsen, natuuruitleg.
- Recreatieknoppunten moeten goed bereikbaar zijn met fiets, openbaar vervoer en auto.
- We borgen een minimum aan vrij toegankelijke voorzieningen zodat gezinnen met een kleine beurs ook kunnen recreëren; Nationale parken zoals De Peel en de Biesbosch moeten vrij toegankelijk blijven.
- We versterken de informatievoorziening voor toeristen, door middel van mobiele applicaties.
- We zorgen voor spreiding van toeristen door voorwaarden in omgevingsvergunningen op te nemen om structurele overbelasting van recreatiegebieden tegen te gaan.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH).

De provincie Noord-Brabant maakt in de uitvoering gebruik van de instrumenten vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Met als doel: het voorkomen en wegnemen van milieuknelpunten. Daarnaast verbeteren deze instrumenten de kwaliteit van de leefomgeving, zonder dat de provincie de economische belangen uit het oog verliest.

Concreet:

- Vergunningverlening vindt plaats binnen de wettelijke termijnen. Daarbij wordt – tenzij de aanvrager anders verzoekt - geen gebruik gemaakt van de uitstelmogelijkheden.
- Toegankelijkheid en bereikbaarheid van de dienstverlening willen we verder verbeteren.
- We willen gezondheidsrisico's voorkomen. Om die reden willen we de aanpak van zeer zorgwekkende stoffen versnellen.

Speerpunten:

- We zetten in op een natuur-inclusieve samenleving waarbij aandacht voor natuur en biodiversiteit het uitgangspunt is. We willen groene, frisse leefomgevingen.
- We creëren 'Provinciale Parken' (naast de Nationale Parken): w.o. de Strabrechtse heide en de Kampina. Deze Parken gaan we met extra financiële middelen steunen.
- Er komt voldoende compensatie voor boeren die schade hebben door diersoorten.
- De verdroging in de provincie gaan we tegen met de inzet van extra maatregelen. Inzet is natuurmaatregelen te nemen voor het langer vasthouden van het water. In onze vennen staat weer water in zomers en winters.
- We willen recreatiemogelijkheden op korte afstand van de stad, bij voorkeur in combinatie met agrarisch landgebruik; Wandelen, fietsen, natuuruitleg.

Hoofdstuk 3: Energie

Het provinciale energie- (en klimaat-) beleid staat in het teken van de Bijbelse opdracht om Gods mooie schepping goed te beheren en te bewaren. Wij willen met respect omgaan met de schepping, zodat we haar op een goede manier door kunnen geven aan volgende generaties. Met andere woorden: goed rentmeesterschap.

Het gebruik van fossiele brandstoffen en de uitstoot van CO₂ moeten worden teruggedrongen. Dit is een uitdagende doelstelling. We leven immers met velen in een klein land, dat we bovendien intensief gebruiken voor allerlei doelen. In het regeerakkoord is vastgelegd dat de landelijke CO₂-uitstoot in 2030 met 55% moet zijn teruggedrongen. Om dit te realiseren zetten we als ChristenUnie-SGP in op forse energiebesparingen en het realiseren van een hernieuwbare energievoorziening.

Op het gebied van energiebesparing kunnen er zowel voor woningen als voor bedrijven nog grote stappen gezet worden. De ChristenUnie-SGP wil subsidies verstrekken voor woningisolatie door particulieren. Grotere bedrijven zijn nu al verplicht om te investeren in energiebeperkende maatregelen als de investering zich terugbetaalt in minder dan 5 jaar.

Om het verbruik van fossiele brandstoffen in Brabant sterk terug te dringen, wil ChristenUnie-SGP dat 1 miljard euro uit de ESSENT-gelden wordt ingezet om te starten met het loskoppelen van Brabantse huishoudens van het aardgasnet en over te stappen naar alternatieve energiebronnen. Hierbij kan geen enkele soort alternatieve energie worden gemist om de ambitieuze doelen te kunnen halen. Door energiebesparingen en de transitie naar alternatieve energiebronnen wordt de energierekening van huishoudens gereduceerd en wordt een belangrijke stap gezet in de klimaattransitie. Gestart zal worden met de huishoudens met de kleinste beurzen.

We zien in waterstof een kansrijke energiedrager (batterij) die goed vervoerd kan worden via (gas)leidingen. We ondersteunen en faciliteren initiatieven die de waterstofeconomie verder helpen, ook omdat veel meer energieopslagcapaciteit in de toekomst nodig is. We participeren actief in het faciliteren van de energieopslagcapaciteit om opgewekte energie nuttig te gebruiken.

Speerpunten:

- Invoeren van subsidies voor woningisolatie en CO₂-uitstoot reductie.
- 1 miljard euro van de ESSENT-gelden wordt ingezet om te starten met het loskoppelen van Brabantse huishoudens van het aardgasnet.
- Grotere bedrijven zijn nu al verplicht om te investeren in energiebeperkende maatregelen als de investering zich terugbetaalt in minder dan 5 jaar. We willen dit in beeld brengen en adequate maatregelen treffen.
- Woningcorporaties gaan samen met de huurders investeren in nieuwe duurzaamheidsinvesteringen, w.o. hybride warmtepompen, reguliere warmtepompen en zonnepanelen. De provincie stelt hiervoor een renteloos krediet ter beschikking.
- Samen met de gemeenten werken we aan draagvlak voor zonneparken en windmolenparken. We geven de voorkeur aan locaties langs snel- en waterwegen, oude stortplaatsen, randen van industrieterreinen en op de daken van bedrijventerreinen.

Hoofdstuk 4: Economie en Internationalisering

Een gezonde en sterke (regionale) economische ontwikkeling is onmisbaar. De provincie Noord-Brabant moet primair goede voorwaarden en ruimte scheppen waarin het Brabantse bedrijfsleven zich op een verantwoorde wijze kan ontwikkelen. Noord-Brabant is groot geworden door de opkomst van de maakindustrie. Denk hierbij aan de grote bedrijven zoals Philips, DAF, Cosun, ASML, etc. De ChristenUnie-SGP wil deze maakindustrie faciliteren door de juiste infrastructuur hiervoor te bieden. Hier staat voor de ChristenUnie-SGP nadrukkelijk tegenover dat we de vestiging van (nog meer) logistieke bedrijven willen ontmoedigen. Hierdoor ontstaat namelijk 'verdozing' van het Brabantse landschap en raken de snelwegen overvol. De ChristenUnie-SGP legt de focus op de maakindustrie en wil géén uitbreiding van logistiek.

Economische ontwikkeling is voor de ChristenUnie-SGP nadrukkelijk géén doel op zich. De economie moet ten dienste staan van de mens en de samenleving, niet andersom! De ChristenUnie-SGP is om deze reden fel tegenstander van de vierentwintigurseconomie en voorstander van een werkweek, die wordt voorafgegaan door de zondag als gemeenschappelijke rustdag. Ook verzet de ChristenUnie-SGP zich met klem tegen het maakbaarheidsdenken en de behoefte om op ieder nationaal/internationaal 'lijstje' als beste te verschijnen.

De Brabantse detailhandel bevindt zich in moeilijke omstandigheden. Als de samenleving digitaliseert, digitaliseert de detailhandel. Dit heeft gevolgen op de winkelinfrastructuur. Voor de leefbaarheid van stadswijken en dorpscentra, maar ook voor de leefbaarheid van dorpsgemeenschappen, is een florerende middenstand van eminent belang. De ChristenUnie-SGP staat voor een facilitaire ondersteuning van het midden- en kleinbedrijf (MKB). Veelal zijn MKB-bedrijven in dorpen en steden familiebedrijven. Ze zijn verankerd in de lokale samenleving en hebben meer oog voor de lange termijn.

De economie van de toekomst zal circulair zijn. Deze vorm van bedrijfsvoering zal op alle mogelijke manieren worden gestimuleerd en ondersteund, zoals tijdens vergunningsverleningstrajecten, bij ontwikkeling van bedrijfsterreinen en in de diverse opleidingen. Innovatie en economische ontwikkeling willen we stimuleren door te faciliteren, niet door te subsidiëren.

De provincie moet zich nadrukkelijk ervoor inzetten om een bijdrage te leveren aan het samenbrengen van onderwijs, bedrijfsleven en arbeidsmarkt. We hebben mensen nodig uit alle leeftijdsgroepen, niet alleen als arbeidskrachten maar ook voor de leefbaarheid. De ChristenUnie-SGP is van mening dat de provincie zich actief moet blijven inzetten voor het onderwijs, daarbij moet er speciaal oog zijn voor de MBO's in onze provincie. In de achterliggende bestuursperiode heeft de ChristenUnie-SGP zich met regelmaat hard gemaakt voor onze 'Gouden Handjes'. Waar mogelijk ondersteunen we het Brabantse MKB met ontwikkelprogramma's die voor een passende scholing zorgen, zodat de scholing beter past bij de vraag van het MKB naar personeel.

Speerpunten:

- De focus op het gebied van economie gaat in de komende bestuursperiode van logistiek naar de maakindustrie. Hiervoor bieden we de juiste infrastructuur en investeren we in goede vakmensen;
- We stimuleren bedrijven om mensen met een beperking in dienst te nemen.
- Er komt fors meer aandacht voor het technische MBO met meer mogelijkheden en minder regels, we willen meer vakmensen opleiden op meer technische scholen;
- Er komt zo min mogelijk ruimte voor het bouwen van grote distributiehallen en outletwinkels met name bij kleine dorpen en kernen en in het buitengebied om de 'verdozing' in onze provincie tegen te gaan;
- De provincie blijft ook in de komende bestuursperiode samenwerken met Brabantse ondernemers aan de opgave om een circulaire provincie te worden;
- Het welzijn van de Brabantse inwoner moet bij alle economische vraagstukken centraal staan. We stoppen we met het hanteren van de wens om in ieder nationaal/internationaal 'economisch lijstje' als beste te eindigen.

Hoofdstuk 5: Mobiliteit

Mobiliteit = Bereikbaarheid. Goede bereikbaarheid helpt om inwoners in contact te laten blijven met familie en vrienden en te kunnen deelnemen aan bijvoorbeeld cultuur en sport. Bereikbaarheid zorgt er ook voor dat mensen op hun werk kunnen komen en dat goederen en diensten soepel geleverd kunnen worden. Fysieke bereikbaarheid, maar ook digitale bereikbaarheid als aanvulling daarop, is steeds belangrijker. Ook inwoners met fysieke-, mentale- of andere beperkingen moeten volwaardig deel kunnen nemen aan de samenleving en daarvoor gebruik kunnen maken van vervoer.

De verschillende collectieve vormen van personenvervoer moeten betaalbaar en veilig zijn voor iedereen. De ChristenUnie-SGP hanteert daarom als voorkeursvolgorde 'STOP': Stappen, Trappen, Openbaar vervoer en Privévervoer. Wandelen en fietsen is duurzaam en gezond. Stappen en trappen heeft een recreatieve functie, maar is ook steeds vaker de eerste keus voor verplaatsing bij korte en middellange afstanden. Er wordt op ingezet om deze keuze verder te stimuleren. Zo wordt de fietsvoorziening bij stations verbeterd; een goed aanbod van OV-fietsen is daarbij van belang. Ook investeert de provincie in uitbreiding van fietssnelwegen die aantrekkelijk zijn voor woon-werk verkeer. De (snelle) fiets is een doelmatige vorm van vervoer voor reizen tot 25 kilometer. De recreatieve functie en praktische functie worden hierbij gecombineerd. De ChristenUnie-SGP biedt daarmee ruimte aan de snelle fietsers (e-bikes, Speed pedelecs en racefietsers).

Het openbaar vervoer is een duurzaam alternatief als reisafstanden toenemen of als fysieke beperkingen wandelen en fietsen moeilijk maken. De ChristenUnie-SGP wil het gebruik van openbaar vervoer stimuleren ten opzichte van privévervoer. Dit bereik je enkel als het openbaar vervoer aantrekkelijk is voor iedereen. Het moet betaalbaar, bereikbaar en snel zijn. De provincie streeft naar een hoofdnet van trein- en busvervoerlijnen waar het (potentiële) reizigersaanbod groot genoeg is. In dit kader is de ChristenUnie-SGP voorstander van het aanleggen van een directe spoorverbinding tussen Breda en Utrecht en het verbeteren van de verbinding Eindhoven-Boxtel door extra rails aan te leggen. Wij zullen er in Den Haag op aandringen om dit zo snel mogelijk te realiseren. Voor vervoerslijnen met een kleinere reisbehoefte, zet de provincie in op een flexibel netwerk van vraag gestuurd vervoer. Op deze wijze dienen alle Brabanders passende vervoersopties ter beschikking te hebben. Combinaties met andere vervoersbehoeftes als doelgroepenvervoer en lokale initiatieven worden ingezet om ook in minder dichtbevolkte regio's adequate mobiliteit aan te bieden.

De provincie zet zich in om de situatie op de Brabantse wegen zo veilig mogelijk te houden, door wegen veilig in te richten, door goed onderhoud te plegen, en door te investeren in educatie en verandering van gedrag. Daarnaast starten we pilots om de maximumsnelheid aan te passen naar 60 kilometer per uur. Als dit succesvol is, willen we de snelheid zoveel mogelijk beperken tot 60 kilometer per uur. De ChristenUnie-SGP is blij met de invoering van een vrachtwagenheffing in Nederland in 2026. Dit zal de drukte op veelgebruikte transitsnelwegen als de A16, de A58 en de A59 fors reduceren. Vanwege de al bestaande Duitse en Belgische vrachtwagenheffingen is er sprake van veel 'vrachtwagen-sluipverkeer' via de Brabantse snelwegen. We pleiten ervoor om er bij Den Haag op aan te dringen om in Brabant deze vrachtwagenheffing al eerder dan in 2026 in te voeren.

Het goederenvervoer wil de ChristenUnie-SGP zoveel mogelijk onderbrengen op het spoor en op de vaarwegen. Ten behoeve van de binnenvaart dienen de havens, van Bergen op Zoom tot Cuijk en van Werkendam tot Helmond, vaarwegen als de Maas en de Zuid-Willemsvaart en alle sluizen voortdurend in goede staat gehouden te worden. Het transport over de weg en door de lucht dient geminimaliseerd te worden. Daarom wil de ChristenUnie-SGP dat Brabant als aanjager zal nastreven dat onze provincie een vervoershub wordt voor internationale treinen, zodat Eindhoven Airport kan worden ontlast. Hierdoor ontstaat een goed, snel en duurzaam alternatief voor het overbruggen van middellange afstanden. Zo wordt Brabant het Perron naar Europa. Om deze reden zal vliegveld Eindhoven geen extra ruimte nodig hebben om te groeien. Financiering van het Perron naar Europa zal uit de reguliere Rijksfondsen voor ontwikkeling van het spoorwegennet dienen te komen.

Speerpunten:

- Het Openbaar vervoer wordt voor iedereen toegankelijk en bereikbaar. De provincie waarborgt een goede toegankelijkheid van het openbaar vervoer voor ouderen en mensen met een beperking. Dit betekent dan ook daarop ingerichte informatievoorziening, haltes, stations, bussen en treinen en voor ouderen geschikte betaalsystemen.
- Brabant wordt het Perron naar Europa door te profileren als internationaal knooppunt van internationale (snelle) treinen met Breda en/of Eindhoven als hubs.
- Er wordt in Den Haag op aangedrongen om de invoering van de vrachtwagenheffing in Brabant al voor 2026 plaats te laten vinden.
- Er wordt ingezet op het reduceren van het gebruik van de auto door middel van het vergroten van de frequentie van het openbaar vervoer, alsook het stimuleren van carpoolen.
- De provincie investeert in betere fietsvoorzieningen om de (elektrische) fiets een aantrekkelijks vervoersalternatief te maken. Focus ligt hier bij de fietsvoorzieningen van het station en het uitbreiden van fietssnelwegen.
- De provincie investeert in een hoofdnet van openbaarvervoerlijnen waar het (potentiële) reizigersaanbod groot genoeg is. Voor het fijnmaziger vervoer zet de provincie in op een flexibel netwerk van vraag gestuurd vervoer.

Hoofdstuk 6: Ruimte

Als gebiedsregisseur gaat de provinciale overheid samen met de lokale overheden over de inrichting van de provincie. Dit betekent dat er een balans wordt gezocht tussen landbouw, natuur, recreatie, milieukwaliteit en sociaaleconomische vitaliteit. Dit betekent een balans tussen (land)bouwen en bewaren. We moeten daarbij waken voor rooibouw op de aarde. Voor de ChristenUnie-SGP geldt daarbij dat de schepping niet verdrukt wordt door de menselijke consumptiedrang. Deze balans is vastgesteld in de omgevingsvisie en omgevingsverordening.

Leefomgeving en volksgezondheid hangen nauw samen. Bouwen en bewaren betekent ook scherp toezien op de kwaliteit van de natuur, de planten en dieren en de leefomgeving. Bij elke ontwikkeling (investeringen, vergunningverleningen) moet worden nagegaan wat het effect is op de schepping. Ook moeten maatregelen worden getroffen om aantasting van het milieu en de leefomgeving te voorkomen. Dit betekent een streng maar duidelijk milieubeleid. Tegen drugsfabricage en drugsdumpingen zal krachtig worden opgetreden.

Wonen

Het hebben van een woning is een basisrecht! De ChristenUnie-SGP wil in de Brabantse Agenda Wonen een forse uitbreiding van het aantal nieuwe woningen, met speciale aandacht voor sociale woningbouw en passende huisvesting voor studenten, starters, ouderen en statushouders. Hiertoe krijgen gemeenten de ruimte om bestemmingen van kantoorruimtes aan te passen. Ook wil de ChristenUnie-SGP woningbouw op zogenaamde uitleglocaties aan de randen van dorpen en steden stimuleren. Op die manier verbetert eveneens de leefbaarheid in dorpen. Extra woningbouw helpt immers om lokale voorzieningen in stand te houden. Want als in een dorp of kern geen nieuwbouw mag of kan plaatsvinden, is het vrijwel zeker dat er vergrijzing op gaat treden. Jonge gezinnen kunnen zich daar dan namelijk niet meer vestigen, omdat de bestaande woningen óf niet betaalbaar zijn, óf omdat ouderen niet uit hun woningen weg willen of kunnen.

De provincie zal samen met alle gemeenten zorgdragen voor goede huisvesting van arbeidsmigranten en voor passende opvanglocaties voor asielzoekers, zoveel mogelijk verspreid over de provincie. Als provincie nemen we hierbij een regierol.

De extra benodigde ruimte voor woningbouw wordt gezocht bij inbreiding binnen de kernen en wijziging van bestemming van percelen aan de rand van de kernen. De Provincie treedt hierbij op als marktmeester voor aankoop van gronden en verkoop van woningbouwgrond. Hierbij worden 'Ruimte voor ruimte' kavels flexibeler ingezet. De uitgifte van kleinere kavels wordt mogelijk gemaakt door vrijkomende kavels op te delen. Door deze kleinere en goedkopere kavels wordt de bouw van kleinere woningen gestimuleerd. Het op deze wijze optreden van de provincie als marktmeester zal een budgetneutraal proces zijn, zodat het de provincie niets kost en woningbouwpercelen tegen zo gunstige mogelijke voorwaarden kunnen worden aangeboden. Ook zal de provincie het proces van bestemmingswijziging naar 'wonen' zoveel mogelijk versnellen. Omdat huizen primair woningen zijn en geen beleggingsobjecten, zijn wij er voorstander van om met gemeenten de dialoog aan te gaan om dit tegen te gaan. We willen hierbij ondersteuning bieden.

Concreet

- Bij de provinciale landschapsinrichting zal continu een balans gezocht worden tussen de belangen van economische (incl. agrarische) ontwikkeling, recreatie en natuur.
- De Provincie faciliteert het bouwen op (een beperkt deel van) de vrijkomende gronden en zal het proces van bestemmingswijziging naar bouwgrond zoveel mogelijk versnellen
- In de Brabantse Agenda Wonen komt aandacht voor sociale woningbouw, nieuwe woonvormen voor studenten, starters, ouderen, arbeidsmigranten en statushouders. Ook dient Brabant constructief mee te helpen aan goede opvanglocaties voor asielzoekers.
- Voor alle toekomstige nieuwbouwprojecten bieden wij programmatische ondersteuning aan gemeenten om te voorkomen dat nieuwe woningen ingezet worden als beleggingsobject.
- We bestrijden verkeerd gebruik van de ruimte. We denken daarbij aan drugsfabricage en dumpingen. Potentiële locaties worden actief in samenwerking met politie en justitie opgespoord.

Huisvesting migranten en statushouders

Huisvesting van arbeidsmigranten en statushouders is een onderwerp wat in veel gemeentes en provincies speelt. In de achterliggende bestuursperiode heeft de ChristenUnie-SGP zich blijvend hard gemaakt voor een eerlijke en fatsoenlijke huisvesting. Het beleid hiervoor ligt primair bij de gemeenten, die deels terugvallen op provinciale regelgeving.

Concreet:

- We willen de huisvesting van arbeidsmigranten verbeteren en reguleren;
- We hebben speciale aandacht voor deze kwetsbare doelgroep en maken daarvoor prestatieafspraken;
- Mensen die vervolgd worden om hun overtuiging of vanwege humanitaire redenen moeten vluchten worden in ons land goed opgevangen. Om dit te kunnen realiseren staan we nieuwe vormen van huisvesting toe. We denken daarbij o.a. aan het gebruik van flexwoningen.
- We bevorderen de doorstroming van statushouders naar reguliere woningen.
- We monitoren de wachttijden voor sociale huurwoning t.b.v. autochtone inwoners. Er moet een goede balans zijn.

Speerpunten:

- Bij de provinciale landschapsinrichting zal continu een balans gezocht worden tussen de belangen van economische (incl. agrarische) ontwikkeling, recreatie en natuur.
- De Provincie faciliteert het bouwen op (een beperkt deel van) de vrijkomende gronden en zal het proces van bestemmingswijziging naar bouwgrond zoveel mogelijk versnellen
- In de Brabantse Agenda Wonen komt aandacht voor sociale woningbouw, nieuwe woonvormen voor studenten, starters, ouderen, arbeidsmigranten en statushouders. Ook dient Brabant constructief mee te helpen aan goede opvanglocaties voor asielzoekers.
- We bestrijden verkeerd gebruik van de ruimte. We denken daarbij aan drugsfabricage en dumping. Potentiële locaties worden actief in samenwerking met politie en justitie opgespoord. Er komt extra geld beschikbaar voor het opruimen van de dumpingen.
- Mensen die vervolgd worden om hun overtuiging of vanwege humanitaire redenen moeten vluchten worden in ons land goed opgevangen. Om dit te kunnen realiseren staan we nieuwe vormen van huisvesting toe. We denken daarbij o.a. aan het gebruik van flexwoningen.
- We bevorderen de doorstroming van statushouders naar reguliere woningen.

Hoofdstuk 7: Landbouw en stikstof

Wij zijn als rentmeester verantwoordelijk voor de natuur, voor planten en dieren. We willen hier met respect mee omgaan en een goede balans zoeken tussen natuur, dier en landbouw. Daarvoor is het van belang om de landbouwsector opnieuw te waarderen. De landbouw vormt een belangrijke sector in onze provincie. Het vakmanschap en de landbouwproducten zijn typerend voor onze provincie. Momenteel beheerst de stikstofcrisis de discussie over de landbouw. Wij vinden het gewenst om dit te veranderen en het verdienmodel voor de boerenbedrijven te verbeteren en voor de landbouw een realistisch toekomstperspectief te creëren. Niet alleen vanwege de voedselproductie of de economische waarde, maar ook vanwege de grote rol in het beheer van het landschap.

We investeren in gebiedsprocessen waarin we landbouw en natuur samenbrengen en zoeken naar mogelijkheden om elkaar toekomst te bieden. De landbouwbedrijven moeten reële kansen krijgen om te investeren en te verduurzamen. Om dit te realiseren moet de landbouwsector klimaatneutraal en circulair (kringlooplandbouw) worden, gericht op het optimaal inzetten en hergebruiken van grondstoffen en producten en het zoveel mogelijk voorkomen van reststoffen, afval en schade aan het milieu (bijvoorbeeld door ammoniak, nitraat, fosfaat, fijnstof, methaan, pesticiden).

Voor herwaardering van de sector zoeken we naar korte ketens waar Brabantse boeren hun producten kunnen afzetten in de regionale voedselmarkt. Dit levert de Brabantse boer meer geld op, zorgt voor minder transport én draagt bij aan meer verbinding van inwoners met de boeren in hun omgeving. De ChristenUnie-SGP stimuleert het opzetten van eigen coöperaties en op provinciaal vlak worden partijen aan elkaar gekoppeld.

De ChristenUnie-SGP bepleit de volgende stappen: extensivering, omschakeling, innovatie, legalisering en verplaatsing. Langs deze weg willen we werken aan toekomstperspectief voor de Brabantse landbouwsector waarbij we oog houden voor zowel het landschap, de natuurwaarden en eerlijke verdienmodellen. Soms vereist dit aangepaste vergunningen om meerdere functies op het boerenerf te kunnen combineren.

Concreet:

- De provincie maakt zich sterk voor een eerlijk verdienmodel voor de boer, zodat maatschappelijke baten ook daadwerkelijk vertaald worden in verdiensten voor de boer. Het is belangrijk dat de boer een toekomstperspectief heeft en voor de lange termijn vooruit kan. Dat zorgt er ook voor dat de boer niet in onzekerheid leeft en mentaal gezond blijft. Om die reden organiseert de provincie een lobby richting Den Haag voor het vergroten van coöperatieve supermarkten en regionale voedsellijnen.
- We hebben respect voor de schepping en zetten ons in voor dierenwelzijn op het boerenbedrijf; Schaalvergroting naar megastallen vinden wij een ongewenste ontwikkeling.
- We moeten innovaties gebruiken om te komen tot een toekomstbestendige landbouw. De provincie stimuleert experimenten, zoals precisielandbouw, akkerranden boordevol akkerkruiden, strokenteelt, mestbewerking en nieuwe technologie met robots. Alles met als doel om o.a. kringlopen te sluiten, de bodemdaling tegen te gaan, dierenwelzijn te bevorderen, emissies te reduceren en bronmaatregelen te nemen.
- Door steun te geven aan jonge en nieuwe boeren, blijft de landbouw toekomstgericht. Bedrijfsoverdrachten zijn cruciale momenten voor de continuering van gezinsbedrijven. De provincie kan hierin een ondersteunende rol spelen.
- In gebiedsprocessen staat gelijkwaardigheid centraal en wordt gezocht naar toekomst voor landbouw, natuur en wonen;
- De datum van het veehouderijbesluit wordt gelijkgetrokken met de daarvoor gehanteerde landelijke datum van 1-1-2028

Stikstof

Nederland verkeert in een stikstofcrisis. In 2015 kwam er de Provinciale Aanpak Stikstof (PAS), maar deze aanpak bleek geen oplossing te bieden. In mei 2019 werd de PAS afgeschaft en sindsdien houdt stikstof Nederland in zijn greep. De ChristenUnie-SGP is van mening dat we genoodzaakt zijn om de balans tussen de schepping en welvaart te herstellen. Geen gemakkelijke opgave. De afgelopen jaren zijn diverse maatregelen genomen om de stikstofuitstoot terug te dringen, maar het is nog niet voldoende om de natuur te herstellen en perspectief te bieden aan inwoners en ondernemers. Wel zijn er meer middelen vrijgemaakt voor natuurherstel. Dat zorgt weer voor toename van de biodiversiteit, die op haar beurt weer noodzakelijk is voor leven op aarde.

Concreet:

- We zetten in op natuurherstel waarbij we een stikstofreductie van 50% realiseren. We willen daarbij investeren op natuur-inclusieve landbouw.
- Alle andere sectoren dan de landbouw dragen eveneens bij d.m.v. een besparing van 50%. We geven stimuleringssubsidies voor nieuwe en alternatieve werkwijzen waardoor reductie mogelijk is.
- We willen een aanpak van de piekbelasters in Brabant. We denken daarbij aan de 50 meest vervuilende industriële en agrarische bedrijven.
- Het beleid moet eerlijk en rechtvaardig zijn. Waar nodig kopen we bedrijven uit en geven we een eerlijke en rechtvaardige prijs. Indien mogelijk werken we proactief mee aan verplaatsingen naar locaties elders in de provincie.
- Gedwongen uitkoop van agrariërs die graag doorboeren wordt alleen uitgevoerd als er vergunningen verleend zijn voor nieuwvestiging op een andere locatie.
- Brabant moet voorrang geven aan legalisatie van de PAS-melders. Deze ondernemers hebben in het verleden geen vergunning aan hoeven vragen, maar hun bedrijven zijn in 2019 opeens "illegaal" geworden en staan sindsdien in de kou.
- We voorkomen vrije marktwerking met stikstofrechten. Dit is geen goed vertrekpunt voor de gebiedsprocessen. Voorkomen moet worden dat de ondernemer of particulier met het meeste geld bepaalt wat er gebeurt. Om die reden willen we dat de provincie deze taak gaat organiseren.
- We verplaatsen de focus bij boeren naar blijvers in plaats van stoppers. De provincie gaat (samen met het Rijk en Europa) werken aan nieuwe verdienmodellen voor boeren, zodat boeren een toekomstperspectief hebben.
- Voor het vliegverkeer hanteren we de nullijn. Er mag geen extra stikstof worden geproduceerd. Alleen wanneer er nieuwere technieken komen om stikstofuitstoot te reduceren, ontstaat er een mogelijkheid om groei toe te staan. Geluidsoverlast willen we beperken. We ontmoedigen het vliegverkeer op niet-hernieuwbare brandstof, o.a. door grenzen aan CO2 uitstoot te stellen.
- De provincie zorgt ervoor dat elk bedrijf een eerlijk en feitelijk juist meetsysteem krijgt om haar emissie te meten. Zo kan worden vastgesteld of doelen worden gehaald. Daarmee wordt ook duidelijk in hoeverre de stikstof reducerende maatregelen werken, zoals bijvoorbeeld bij luchtwassers.

Speerpunten:

- De provincie maakt zich sterk voor een eerlijk verdienmodel voor de boer.
- De datum van het veehouderijbesluit wordt gelijkgetrokken met de daarvoor gehanteerde landelijke datum van 1-1-2028
- Schaalvergroting naar megastallen vinden wij een ongewenste ontwikkeling.
- We zetten in op natuurherstel waarbij we minimaal een stikstofreductie van 50% realiseren. We willen daarbij investeren op natuur-inclusieve landbouw.
- Alle andere sectoren dan de landbouw dragen eveneens bij d.m.v. een besparing van minimaal 50%. We geven stimuleringssubsidies voor innovaties en nieuwe/alternatieve werkwijzen waardoor reductie mogelijk is.
- We willen een aanpak van de piekbelasters in Brabant. We denken daarbij aan de 50 meest vervuilende bedrijven.

Hoofdstuk 8: Samenleving

De huidige samenleving vraagt steeds meer zelfredzaamheid van alle inwoners. Maar zelfredzaamheid is alleen mogelijk als je financiële situatie, je gezondheid en je welbevinden dit ook werkelijk mogelijk maken. Daarom wil ChristenUnie-SGP investeren in het creëren van een echte SAMENleving. Tijdens de lockdown hebben we ervaren hoe groot het belang is van sport, kunst en cultuur. Het verbindt mensen met elkaar.

Cultuur

Prachtige kunst is tot stand gekomen uit liefde voor God of uit liefde voor elkaar. Dat moeten we koesteren, behouden en stimuleren, want juist hierdoor vinden we verbinding met elkaar en met onze omgeving en onze historie. Kunst en cultuur zijn belangrijk voor ons welbevinden. Dat hebben we ervaren toen we dit moesten missen tijdens de lockdown. Wat is er mooier dan samen kunst (muziek) te maken of bezig te zijn met het creëren van iets moois. Helaas is voor de jeugd een groot deel van de kunsteducatie wegbezuinigd. De scholen doen er weinig aan en muziekscholen verdwijnen. Daarmee laten we de jeugd aan zijn lot over en zijn ze afhankelijk van tijd, zin en geld die de ouders hebben om hen hiermee in aanraking te brengen. Bezig zijn met kunst en cultuur is echter belangrijk voor de evenwichtige ontwikkeling van onze jeugd.

Sport

ChristenUnie-SGP wil stimuleren dat mensen meer bewegen en buiten zijn. Want dat is goed voor de gezondheid en het geluksgevoel. Hiervoor komt er een provincie breed programma ter stimulering van breedtesport, van sportveldjes in buurten en van recreatief gebruik van de natuur. Al deze faciliteiten dienen ook voor minder validen goed toegankelijk en beschikbaar te zijn.

Cultureel erfgoed

Kunst staat niet op zichzelf. Dat heeft een gebouw nodig. Cultureel erfgoed verdient bescherming, niet alleen omdat het vaak beeldbepalende gebouwen zijn, maar ook omdat het erfgoed het behoud is van een stuk historisch besef. Het is daarom belangrijk om de geschiedenis van de provincie ook bij de volgende generaties onder de aandacht te brengen. In dat kader verdienen historische gebouwen extra aandacht. Ze zijn vaak beeldbepalend in een gemeenschap en verdienen een alternatieve bestemming. Wat zou het mooi zijn als we beide doelen, bevorderen van kunst en cultuur en behoud van cultureel erfgoed, zouden kunnen verbinden. Erfgoed moet ook beleefd kunnen worden. We streven naar openstelling van deze gebouwen (zowel fysiek als digitaal) en aandacht ervoor via wandel- en fietsroutes. Daarbij heeft herbestemming de voorkeur boven sloop, zo veel mogelijk met behoud van historische elementen.

Gezondheid en welzijn

ChristenUnie-SGP wil gezondheid en welzijn op de agenda van de Provincie een prominente plaats laten innemen. Daarvoor is het noodzakelijk dat de jaarlijkse begroting van de Provincie ook een sociaal beleidsplan bevat. In dat beleidsplan gaat het over aandacht voor participatie van jong en oud, participatie van mensen met een beperking, vrijwilligers en (jonge) mantelzorgers, asielzoekers en migranten, gelijke kansen en de bestrijding van armoede. Vrijwilligersorganisaties die het sociale vangnet in Brabant helpen vormen, zullen door de Provincie worden ondersteund, onder andere financieel. Ook dient er aandacht te zijn voor goede zorg op bereikbare afstand. We willen voorkomen dat goede medische zorg alleen ver te halen valt. Daartoe willen we samenwerking tussen de lokale ziekenhuizen en de academische ziekenhuizen in onderzoek en opleiding bevorderen. Ten slotte verdient bestrijding van drugscriminaliteit en dumpingen aandacht.

Speerpunten

- De jaarlijkse begroting van de Provincie omvat ook een sociaal beleidsplan.
- Behoud en bescherming van cultureel erfgoed en kerken via subsidie en herbestemming. De Provincie stelt daartoe elke 4 jaar een erfgoedmonitor op.
- Kunst- en cultuuronderwijs, waaronder muziekonderwijs, dient breed beschikbaar te zijn vanaf jonge leeftijd. We streven naar cultuurhuizen voor de jeugd, waarin laagdrempelig muziek- en kunstonderwijs wordt aangeboden aan jonge kinderen. Waar mogelijk wordt samenwerking gezocht met gemeenten en Stichtingen zoals de Stichting Leergeld en worden cultuurhistorische gebouwen hiervoor herbestemd.
- Bibliotheken en uitleenpunten in het landelijk gebied verdienen onze aandacht. Ze zijn laagdrempelig en kunnen ook een rol spelen bij het uitdragen van cultuur.
- Verenigingen en aanbieders van kunst- en muziekonderwijs die projecten opzetten om de jeugd te stimuleren mee te doen verdienen hiervoor een projectsubsidie.
- Regionale omroepen zijn van belang voor verspreiding van lokaal nieuws en kunnen daardoor een grote rol spelen bij het stimuleren van kunstonderwijs voor de jeugd. Bovendien zijn ze belangrijk als rampenzender
- Er komt een provincie breed programma voor breedtesport.
- Samenwerking op het gebied van onderzoek en onderwijs tussen medische centra en academische ziekenhuizen wordt gestimuleerd.